

**Derewel mə vinden a anà
Ibəraninko ahay
ata awan
Adakay way pə deftere a anan**

Da san sə vinde derewel a anan nə wayaw bay. Winen kawa wazo zabor awan sə slənan ayak anà egliz ahay cara cara bayak awan. Derewel a anan a dəkay nà, Yesu a zalay way ahay fok. A dəkay nà, cəved inde sə cəce apəse ines pə Mbərom wa, anga Yesu kə məcak à yime sə dō ahay inde. Wita nà, 'am a Mbərom sa ban wiya a tə dō ahay ata awan. A wulen sa 'am anahan ahay sə dəkay anan way ataya nà, winen apan i tətak way pə anjahay su dō a Mbərom ahay.

Nga sa 'am ahay

Mbərom a walay anan Yesu anga sə mbəda anan daliyugo wiya awan (1.1 - 2.4)

Cəved a Yesu sa tam dō ahay a zalay cəved mbala Musa (2.5 - 4.13)

Yesu nà, bahay nga su dō sə gədan dongo anà way ahay anga Mbərom (4.14 - 6.12)

'Am a Mbərom sa ban tə dō ahay wiya ata awan (6.13 - 10.39)

Adaf nga pə Mbərom (11.1 - 13.25)

Mbərom a jan 'am anà dō ahay tə dongo ana wan anahan

¹ Kwakwa ata nà, Mbərom a taa jan 'am anà bije a mənuko ahay tə dongo ana dō maja'am anahan ahay. A taa jan atan 'am tə cəved ahay cara cara,

aday saray bayak a re. ² A taa jan atan ahay 'am nə matanan hus ahay à alay ana mənuko biten. Əna həna, alay a mədakwidok a anaya nà, a jak uko 'am tə dundo ana wan anahan. A alay ana Mbərom sə ndakay daliyugo ata nà, a ndakay anan tə alay ana wan ata awan. Aday a walay sə lavay anan way ahay fok dukwen, wan ata kərtek a sə coy. ³ Mazlaḅ a Mbərom a wuteden pi jœr nà, anà wan ata awan. Ta ga minje ti zek a Mbərom a nə uwek. Way sə daliyugo a anan ataya fok ta ga inde anga 'am anahan məgala awan. Anga winen, Mbərom i pəsen anan ines anà dō ahay aday tē tēra dō cəncan aya re. Pə dəḅa ana way ata wa nà, Mbərom Ba Məgala a gəḅa anan way anahan pə cakay anahan à mburom, saa ga bahay pə way ahay fok.

Yesu a zalay maslay a Mbərom ahay

⁴ Anga nan kutok, Mbərom a daf anan wan anahan pa nga sə maslay anahan ahay, anga sləmay anahan sə varan ata a zalay mbala ana tinen, bina a ngaman wan anahan. ⁵ Kula Mbərom kà jak anan 'am a anan anà maslay anahan ahay bay: «Iken nə wan uno.

Biten nə tərak bəbay anak. * »

Kabay

«Iken nà, ni tēra bəbay anak,

iken ki tēra wan uno. † »

A jan 'am ataya nà, anà Yesu a kərtek. ⁶ Aday asa, à alay a Mbərom i sa slənay anan ahay wan anahan mənduwel a pə daliyugo ata nà, a wa:

«Maslay a Mbərom ahay fok tē həran nga. ‡ »

* **1:5** Ca pə Jabuura 2.7. † **1:5** Ca pə 2 Samuyila 7.14; 1 Habaruuji Nyalaade 17.13. ‡ **1:6** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.43.

7 Pə maslay a Mbərom ahay ite nà, a wa:
«Maslay a Mbərom ahay tinen dō si mer su way
anahan ahay.

Tinen kawa mađ, aday kawa miresl sə uko ahay
re.Š»

8 Əna pə Wan a Mbərom a kutok nà, Deftere a
Mbərom a wa:

«iken nə Mbərom, ki ga bahay pa sə viyviya awan,
aday ki lavan nga anà dō anak ahay tə cəved
awan.

9 Kə pəlay dukwen way didek aya awan,
aday way sə sədcək cəna, a nak itəbay.

Anga nan, Bəbay anak Mbərom a ngamak, a varak
ataslay mivel,

aday a təra iken dō məduwen a pa nga su dō pə
cakay anak ataya fok.*»

10 Deftere a Mbərom a ja asa, a wa:

«Bahay, à alay ana way ahay sə dazlan ata nà,
kə ndakay daliyugo nə tə alay anak awan,
aday kə ndakay mburom re.

11 Way anak sə ndakay ataya fok ti ndav,
əna iken a nə ki ga inde pa sə viyviya awan.

Way ataya fok ti i ga məduwer kawa zana sa nes
ata awan.

12 Ki i lapay atan wa, kawa dō sə lapay anan wa
zana anahan məduwer a ata awan.

Way ataya ti mbəda kawa zana a'am a sə pəkay
ahay wa ata awan.

Əna iken ki mbəda itəbay,
sifa anak i ndav itəbay re.†»

Š 1:7 Ca pə Jabuura 104.4. * 1:9 Ca pə Jabuura 45.7-8. † 1:12
Ca pə Jabuura 102.26-28.

13 Kula Mbërom kà jak anan 'am a anaya anà maslay anahan ahay bay:

«Njahay tã day sã alay puway uno,
 aday dõ manidë anak ahay fok nà,
 ni tãra atan bile anak aya awan.†»

A jan 'am ataya matanan nà, anà wan anahan a dækdek. 14 Maslay a Mbërom ahay nà, tinen apasay sa gan mer su way anà Mbërom ahay cëna coy. I slan atan saa man zek anà dõ saa njad sifa aday sã njahay à man a Mbërom ataya awan.

2

Dã kãdëy anan 'am a Mbërom sa jak uko ata bay

1 Kak Mbërom kà jak uko 'am tã dungo ana wan anahan cukutok nà, lele sa pak apan slëmay, anga 'am anahan nã 'am sã slëne. Bay nà, dī lize à cãved wa. 2 Da san apan zle, maslay a Mbërom ahay ta nak ta jak uko 'am sã Tawrita, winen mæduwen awan. Do sã dëfan apan bay ataya nà, tã njadãk sariya tãdë pã ines a tinen ata awan. 3 Əna, mænuko aday nà, Mbërom kà varak uko 'am anahan aday dã tam à sariya anahan wa. Anga nan, kak dã kãdiyëk anan 'am anahan a sa jak uko ata nà, i i gak uko sariya anahan sabay kutok dãw? Sa nay anan lëbara ata pa 'am nã zek a Bahay a mænuko Yesu Almasihu awan. Do sã slëne 'am anahan ataya, sa jan umo lëbara ata nã dīdek a nã tinen awan. 4 Mbërom dukwen kà dækak uko anan 'am anahan ata nã dīdek awan, ta sa ka anan way masuwayan aya bayak a cara cara, aday ta sã varan mægala

† 1:13 Ca pã Jabuura 110.1.

sa ga way ahay cara cara anà dō ahay tē alay ana Apasay Cəncan awan, kawa sa zlan à nga.

Yesu kà dakak uko anan cəved sa tam

⁵ Mbərom a daf sə lavan nga anà daliyugo a mənuko sa ja apan wiya ata nà, maslay anahan ahay bay. ⁶ Adəka bay, mə vinde a à Deftere a Mbərom inde nà:

«Mbərom, dō zənnen a nə ma aday hus iken sə bayak apan anaw?

Winen waya aday hus ki nay sa man zek ata anaw?

⁷ Kə ndakay anan, winen nà, ù vo sə maslay a Mbərom ahay mənəcək.

Pə dəba anahan a wa, kə varan mazlaḅ, kawa mazlaḅ sə bahay.

⁸ Kə dəfak anan bahay a pa nga sə way ahay fok.*»

Mbərom kə dəfak anan bahay a pa nga sə way ahay fok ata nà, awan a inde winen sə lavay bay nà, inde sabay. Əna həna, də canan nà, winen bahay a pa nga sə way ahay fok fan bay. ⁹ Əna də canan, kwakwa ata nà, anà Yesu, Mbərom kə dəfak anan ù vo sə maslay anahan ahay alay a mənəcək, anga sa gan sumor anà dō ahay. Anga nan kutok, Yesu kà sak dəcə aday kə məcak anga dō ahay fok. Matanan Mbərom a varan man sə njahay sə bahay tē mazlaḅ awan. ¹⁰ Sə ndakay way ahay fok nə Mbərom, aday ta ga inde dukwen anga winen. Natiya a zla pi zek nà, Mbərom á ndav anan mer su way ana Yesu sa ga, tē dəcə anahan a sə canan, aday dō ahay bayak a tē təra wan anahan ahay, tã zla à man sə mazlaḅ anahan kutok. Anga saa njahan atan pa 'am wa, aday saa

* **2:8** Ca pə Jabuura 8.5-7.

tam atan ðukwen, zek a Yesu awan. ¹¹ Sə təra anan ðo ahay ðo cəncan aya pa 'am a Mbərom ðukwen, Yesu awan, aday ðo anahan a sə təra atan cəncan ataya ðukwen, Bəbay a tinen a nə kərtek, Mbərom awan. Anga nan kutok, a zlan à nga anà Yesu a sə ngaman atan «mərak uno ahay.» ¹² A Deftere a Mbərom inde nà, Yesu a jan anà Mbərom, a wa: «Ni i taran anan 'am anak anà mərak uno ahay, ni i hərak nga tə ara pa 'am sə ðo ahay.†»

¹³ A ja asa, a wa:

«Ni mbəsakan anan zek uno nà, anà Mbərom.‡»

Aday asa, a wa:

«Nen həna, manay tu ðo a Mbərom sə vuro ataya awan.§»

¹⁴ Do a Mbərom sə varan ataya nà, tinen ðo zənzen aya tə mez aya i zek inde kawa mənuko. Anga nan, Yesu a ta nga anahan a ðukwen a təra ðo zənzen ti zek a kawa nuko, anga aday tə amac anahan â lize anan wa Fakalaw, dōwan a sə lavan nga anà ðo ahay tə məgala sa mac atan ata awan.

¹⁵ Yesu a ga matanan nà, anga aday zlawan sə amac â gan anà ðo ahay sabay. Kwakwa ata nà, ðo ahay tə njahay nə kawa ɓile ahay anga zlawan sə amac. Əna həna Yesu kə təmāk atan coy. ¹⁶ Yesu a nay ahay nà, sa naa man zek anà maslay a Mbərom ahay bay, əna sa naa man zek adəka nà, anà zahav ana Ibərahima ahay pə daliyugo a anan.

¹⁷ Aday natiya kutok, a zla pi zek nà, â təra kawa mərak anahan ataya kwa à ma inde anaw fok. A ga matanan anga aday â təra bahay nga su ðo sə gəðan dungo anà way anga Mbərom, ðo si mer su

† 2:12 Ca pə Jabuura 22.23. ‡ 2:13 Ca pə Esaaya 8.17. § 2:13 Ca pə Esaaya 8.18.

way anahan dîdek a aday sumor awan. Ti mer su way anahan nà, i pësen anan ines anà dō ahay, i zlahan atan anan mälmal a tinen tē Mbërom kutok. ¹⁸ Hëna nà, i mba apan sa man zek anà dō mē njëkan atan uda ataya tēte, anga winen a dukwen à alay a tē njëkak anan uda awan, kà sak dëce.

3

Yesu a zalay bije a mənuko Musa tē mazlab

¹ Mërak uno ahay, Mbërom kē ngamak ikwen sē tēra dō anahan ahay. Anga nan, bayiken pē Yesu aday. Winen dō maslan a Mbërom, aday winen bahay nga su dō sē gëdan dongo anà way, winen dōwan a mənuko a sa daf apan nga ata awan. ² Sa daf anan pi mer su way ata nà, zek a Mbërom awan, aday Yesu nà, a bënan à 'am wa cavedabay, kawa Musa sē bënan à 'am wa anà Mbërom pi mer su way anahan sa gay ahay anga dō su doh a Mbërom ahay fok ataya re.* ³ Lele sē hëran nga anà Yesu nà, zal Musa, kawa ana dō ahay sē hëran nga anà dō sa han doh zal doh ata re. ⁴ Tē dîdek a nà, doh fok cëna, sa han anan nē dō, əna dō sē ndakay way ahay fok ite nà, Mbërom. ⁵ Matanan, Musa nà, winen dō si mer su way lele sē dëfan apan anà Mbërom. Mer su way anahan a nà, sē dakan anan anà dō a Mbërom ahay, way a Mbërom sa ja pa 'am ataya awan. ⁶ Əna Yesu Almasihu ite nà, winen nē wan sē lavan nga anà dō a Mbërom ahay, a ga mer su way anahan nē ta sē dëfan apan lele. Mənuko dukwen, kak dē përahak anan azar sa daf apan nga lele, aday sē dëfan ide anà way saa nay

* **3:2** Ca pē Limle 12.7.

ata tə ataslay mivél a nà, à andav a inde dúkwen,
dī təra dō anahan ahay re.

Mbèrom i varan alay a sa man uda anà dō anahan ahay mba

⁷ Anga nan, Apasay Cəncan awan a ja, a wa:

«Kak kə slənen dungo a Mbèrom biten nà,

⁸ kâ sa kuren anan nga a kwanay ahay kawa
bije a kwanay ahay kwakwa sə kuray anan
nga a tinen ahay ata bay.

A alay ata nà, tinen à kibe inde ava kwa kuro fudó,
tinen apan ti vəze pə Mbèrom ta sə katab
anan.

⁹ Mbèrom a wa: “Kwa â ga nə tə canak anan anà
way uno ma ga masuwayan aya ava kwa
kuro fudó dəp nà, tə katabak nen hwiya.

¹⁰ Anga nan, na mba apan sa ban mivél tu dō ataya
təte sabay,

aday na wa: Tə jəjayak anan cəved lele à mivél
a tinen wa,

tə pərahak anan azar anà cəved uno sabay.

¹¹ A aga mivél uno inde, nə mbadak, na wa:

Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda
sabay.†»

¹² Mərak uno ahay, gen anan nga i zek, anga
aday dō lelibay a sa ngam sa daf nga pə Yesu sabay
ata â ga inde à wulen a kwanay kwa kərtek bay.
Do kə dafak nga pə Yesu sabay cəna, kə larak a
Mbèrom, bahay sə sifa ata awan. ¹³ Adəka bay,
viren anan məgala anà zek ahay pac pac, anga
aday Fakalaw â njad pikwen alay sa 'am sa njak
kwanay bay, bina ki sa təren mə kuray nga aya

† 3:11 Ca pə Jabuura 95.7-11.

aday ki gen ines ahay. Əna alay a inde mba cukutok asəne, pac pac varuko anan məgala anà zek ahay. ¹⁴ Kak də mbak apan sa ban anan way a mənuko sə dəfay ahay apan nga kurre ataya hus à andav inde nà, ata mənuko di japay tə Yesu Almasihu tə didek a kutok. ¹⁵ Mə vinde à Deftere a Mbərom nà:

«Kak biten kə slənen dundo a Mbərom nà,
kâ saa kuren anan nga a kwanay kawa bije a
kwanay ahay sə kuray anan nga a tinen ata
bay.

A alay ata nà, tinen apan ti vəze pə Mbərom. †»

¹⁶ Waya sə sləne dundo a Mbərom aday ta ma nga sə vəze apan ata anaw? Do ana Musa sə təmay atan ahay à Misra wa ataya fok ba? ¹⁷ Mbərom a ga mivəl ava kwa kuro fudó nə pa maya anaw? A ga mivəl nà, pu do sa ga ines ahay. Tinen nà, tə məcak à kiđe inde tololo. ¹⁸ Mbərom a mbađay sa jəka: «Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda sabay» ata nà, a ja nà, pə maya anaw? A ja pu do a sə dəfan apan bay ataya fok. § ¹⁹ Natiya də canak anan, tə njadək sa zla à man sə njahay ata bay, anga tə dəfak nga pə Mbərom a bay.

4

¹ Mbərom kə zlapak i varak uko cəved sa zla à man sa man uda pə cakay anahan awan. 'Am ata dukwen, hwiya winen inde. Anga nan, guko anan ngatay anà zek lele. Bina dowan â sa zluwe pə cəved ata wa, aday sa njad man ata sabay bay. ² Anga mənuko dukwen də slənek ləbara mugom a

† 3:15 Ca pə Jabuura 95.7-8. § 3:18 Ca pə Limle 14.1-35.

kawa dowan a sə kiße ataya re. Tinen nà, tə slənek, əna kà mak atan zek bay, anga tə dəfak apan nga bay. Matanan, tə njadək man sa man uda ata bay. ³ Man sa man uda ata nà, ana mənuko, anga də dəfak nga pə Yesu. Mbərom a jan anà dō sa ngam sa daf nga pə ləbara anahan mugom a itəbay ataya nà:

«Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda ata sabay.*»

Ata nà, a nan sa ja nə man sa man uda inde fan bay bay. Bina, 6a Mbərom a kə ndəvak anan mer su way anahan sə ndakay daliyugo a kurre ata bay aday daw? ⁴ Deftere a Mbərom winen apan i ja pə luvon sa man uda nà, a wa:

«Pə luvon cuwße anahan a nà, Mbərom a man uda pi mer su way anahan ahay wa fok.†»

Matanan, man sa man uda nà, inde coy. ⁵ 'Am ata mə vinde inde re, a wa:

«Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda ata sabay.‡»

⁶ Dō sa lah sə sləne ləbara mugom ataya ta zlak à man sa man uda ata bay, anga tə dəfak anan apan anà Mbərom a bay, əna man sa man uda nà, inde aday dō ahay inde tinen ti zla uda awan.

⁷ Anga nan, Mbərom a daf luvon hinen miza awan, a ngaman «biten». A sa daf luvon ata dukwen, kà vak pə dəba a Musa wa bayak awan, a ja anan tə dundo ana Dawuda, a wa:

«Kak biten kə slənen dundo a Mbərom nà,
kà saa kuren anan nga a kwanay bay.»

* **4:3** Ca pə Jabuura 95.11. † **4:4** Ca pə Laataanooji 2.2. ‡ **4:5** Ca pə Jabuura 95.11.

⁸ Kak abay Yosuwà kà zlak anan dō ahay à man sa man uda mbala Mbèrom ata acèkan nà, Mbèrom i ja 'am sè luvon sa man uda hinen sabay. Əna tinen đukwen tə dəzlek bay. ⁹ Kak matanan nà, luvon sa man uda awan kawa ana Mbèrom sa man uda pə luvon cuwbe ata i nay ahay anga dō a Mbèrom ahay mba. ¹⁰ Mbèrom a ndav anan mer su way anahan cəna, a man uda awan. Mənuke đukwen, matanan re. Đowan a kə dəzlek à man sa man uda kawa ana Mbèrom ata nà, i ga mer sè awan sabay, mer su way kə ndəvak. ¹¹ Anga nan, guko məgala lele sə dəzle à man a Mbèrom sə lavay anan zek sa man uda ata awan. Guke məgala anga aday đowan â saa zluwe pə cəved wa anga kə dəfak anan apan anà Mbèrom bay kawa bije a mənuke ahay ata bay.

¹² 'Am a Mbèrom nə, winen tə sifa awan, aday winen apan i ga mer su way kawa sa nan. A pa a zalay maslalam 'am a cew ata tə apa. A gad nə hus à mivel su dō inde, sə gəzla anan apasay tə sifa. A gad hus a sə gəzla anan man sə zlangay ana kəlakasl ahay tə uzoz a təke. A mba apan sa kay anan abayak nga su dō uho tətə re. ¹³ Awan a inde winen mi đer zek a pa 'am a Mbèrom nə inde itəbay. Way mə ndakay aya fok ta ca ike pa 'am anahan, a san atan zle kərtek kərtek. Way sə mivel a mənuke ahay fok, đī saa vəne anan nə pa 'am anahan.

Yesu winen bahay nga su dō sə gədan dundo anà way ahay anga Mbèrom

¹⁴ Bahay nga su dō sə gədan dundo anà way ahay anga Mbèrom inde anga mənuke, winen Yesu, Wan a Mbèrom. Kə jənak pə cakay a Mbèrom

awan à mburom. Anga nan, bənuکو anan way a mənuko sa đaf apan nga ataya lele, đakuko anan anan anà đo ahay. ¹⁵ Bahay nga su đo sə gəđan dundo anà way ahay anga Mbərom ata nà, a san bəle a mənuko zle lele. Winen nà, kə canak anan anà đəce ahay kawa mənuko. Ta ngak anan balay pa 'am, əna kà gak ines itəbay. ¹⁶ Anga nan, hayak ikwen ahay, həđəkuko pə cakay ana Mbərom, đo sa gan sumor anà đo ahay, mənjanə sə jəjar awan, anga aday đā gan ĩ zek wa aday đā njad sumor anahan à alay a təde đā gan may ata awan.

5

¹ Bahay nga su đo sə gəđan dundo anà way fok nà, Mbərom a walay anan à wulen sə đo ahay wa, anga aday ā gan atan mer su way pa 'am a Mbərom. I varan way ahay anà Mbərom anga ines a tinen a sa ga ataya awan. ² Đo sa san awan bay ataya aday tinen apan ti zluwe à cəved wa ataya nà, bahay nga su đo sə gəđan dundo anà way ata nà, a san sa gan atan nga zle, anga winen a đukwen bəle a kawa tinen awan. ³ Anga nan, i varan way ma sla dundo aya à Mbərom anga ines anahan aya aday anga ines sə đo ahay re. ⁴ Đowan sə walay zek anahan pi mer su way ata nà, ibay. Sə ngaman pi mer su way ata cəna, zek a Mbərom awan, kawa anahan sə ngaman apan anà Haruna ata awan. ⁵ A təra tə Almasihu đukwen, matanan. A walay zek anahan anga sa njad mazlađ sə təra bahay nga su đo sə gəđan dundo anà way anga Mbərom bay. Sə ngaman apan nà, zek a Mbərom awan. A jan nà:
«Iken nə wan uno.

Biten nê tärak Bëbay anak.* »

⁶ A man hinen inde dukwen, a jan nà:
«Iken dō sê gëfan dungo anà way pa sê viyviya
awan,

kawa Maliki Sadaka.†»

⁷ A alay Yesu winen pë daliyugo mba ata nà, a san zle, Mbërom nê mëgala anahan inde sa tam dō à amac wa. Anga nan, a gan amboh tē mëgalak a, tē ayam awan, aday Mbërom â tam anan à amac wa. Mbërom a slënan anan, a slabakay anan à mëke wa, anga a dëfan apan. ⁸ Kwa â ga nê winen Wan a Mbërom dëp nà, a tëtak sê dëfan apan anà Mbërom tē cëved sê dëce. ⁹ A ndav anan mer su way anahan cëna, a tëra dō sa tam anan dō sê dëfan apan ahay fok, aday tâ ga inde pa sê viyviya awan. ¹⁰ Mbërom a dëf anan bahay nga su dō sê gëfan dungo anà way ahay anga Mbërom nê kawa ana Maliki Sadaka ata awan.

Gen anan nga î zek à cëved a Mbërom inde

¹¹ Way ahay inde bayak a sa jak ikwen pë Maliki Sadaka. Əna ma da 'am a sa jak ikwen anan, anga ki slënen anan bëse bay. ¹² Alay a kà slak hëna tädë ki tären dō sê dakan anan way anà dō ahay ite, əna hwiya ki gen anan may dō ahay tē dëkak ikwen anan way cacëdew aya à 'am a Mbërom inde asa. Abay ki pen nê way sa pa su dō mëduwen aya coy, əna ki gen anan may hëna nà, anà pay kawa gwaslay ahay mba. ¹³ Dowan a winen apan i sa pay cëna, winen gindez a mba. Do matanan ata nà, a san awan fan bay, a gëzlan alay anà way ahay pi zek wa tëtibay. ¹⁴ Do mëced aya nê ta slak sa

* 5:5 Ca pë Jabuura 2.7. † 5:6 Ca pë Jabuura 110.4.

pa ðaf tœtœdo awan. Tœ tœtakak aday sa mba apan sœ gœzlan alay pi zek wa anà way ahay, lele aya tœ lelibay aya re.

6

¹ Kak matanan cukutok nà, mbœsakuko anan way a mœnuko sœ tœtak pœ Almasihu wa cœðew ataya mœ dœdœba aday, zluko pa 'am saa tœtak way su do mœduwen aya awan. Dœ pœkak anan saray su doh a coy. Dœ mbœðek apan maza sabay. 'Am sa yam pœ ines, 'am sœ mbœsak mer su way kœriya aya awan, 'am sa ðaf nga pœ Mbœrom, ² 'am sa ga bap̄tisma tœ cœved awan, 'am sœ ðefan alay pa nga anà do ahay tœ slœmay a Mbœrom nœ kœkœmaw, 'am sœ aslabakay su do ma mac aya à mœke wa, ta 'am sœ sariya a Mbœrom, way ataya fok, mi tœtakak ikwen anan maza sabay. ³ Di mbœðek pœ way ataya sabay. Kà zlak anan à nga à Mbœrom a nà, ði ga way maza aya pa 'am.

⁴ Kak do ahay tœ mbœðahak anan lœn à Mbœrom nà, ðowan i mba apan sa may atan pœ cœved sa yam pœ ines a tinen maza sabay. Do ataya nà, tœ canak anan anà jiyjay a Mbœrom, tœ tœmahak magwagway anahan sœ gœzlan anà do ahay ata re, tœ tœmahak Apasay Cœncan a re. ⁵ Tœ canak anan, 'Am a Mbœrom nœ lele, tœ sœnak mœgala sœ daliyugo saa nay ata re. ⁶ Aday, kak do matanan ataya tœ zluwek à cœved a Mbœrom wa nà, cœved inde sa may atan saa yam pœ ines a tinen ahay sabay, anga kœ tœrak kœlkal kawa tœ daray anan Wan a Mbœrom pœ dœdom mœ zlœngad a maza awan, aday tœ gœnahak anan pa 'am sœ do ahay fok re.

⁷ Bayiken pə yugo aday. Iven a taa ga nà, yugo a sa anan aday a ga way sa pa lele, aday way sa pa ata a man zek anà dō sə guvo awan. Kawa sa ja nà, Mbërom a daf ngama pə yugo ata awan. ⁸ Aya əna, kak guvo kà hak adak tə gujed nà, i man zek anà dōwan bay, Mbërom i i tahasl anan wa coy aday i i lize anan wa sə coy.

⁹ Car uno ahay, kwa â ga nə dā ja matanan dukwen, dā san apan zle, kwanay nà, ka ta pərihen anan azar nə anà cəved lele awan, aday Mbërom i tam kwanay. ¹⁰ Mbërom nà, a gan anà dō ahay nə way tə cəved aya vərre. I mbədək anan mer su way a kwanay sa ga lele aya à nga wa bay. Kawa sa ja nà, sə dākay anan kə pəlen Mbërom nə, mer su way a kwanay sa ga sa man zek anà dō a Yesu ahay, aday ana kwanay sa man atan zek hwiya ata awan. ¹¹ A nan umo nà, pərihen anan azar sa ga məgala matanan hwiya, hus à ndav a inde, kà si yen nga bay. Matanan ki njiden anan way a kwanay sə dəfan idə ata awan. ¹² K1 gen isew bay. Təren adəka nà, kawa dō sa daf nga pə Yesu ahay sə səmen anà way ahay fok ataya awan. Sa njad anan way a Mbërom sə zlapay anan ataya nə tinen a kutok.

Way a Mbërom sə zlapay anan ataya fok, ti təra

¹³⁻¹⁴ Dā san apan zle, kwa həna kabay, Mbërom kə zlapak anan tə way anà Ibərahima. A wa: «Tə dīdek a ni daf apak alay sə wasay anan zahav anak bayak awan.*» A mbadəy nə tə sləmay anahan awan, anga dōwan inde sə zalay Mbërom ibay. ¹⁵ Ibərahima a sləne matanan cəna, a ga ngatay,

* **6:13-14** Ca pə Laataanooji 22.16-17.

aday way a Mbərom sə zlapay anan i varan ata, kə njadək anan acəkan re.

¹⁶ Do ahay tinen apan ti mbadəy nà, tə mbadəy tə sləmay su do sə zalay atan ata awan. Ata a mba apan sa ndav anan 'am à wulen sə do ahay wa acəkan. ¹⁷ Anga nan, Mbərom a mbadəy. A nan sə dakan anan anà do winen sə zlapan atan anan tə way ataya nà, i mba apan sə mbədahan alay anà way anahan sə zlapay anan ata tətibay. Anga nan, a zlapay aday a saa mbadan pa nga wa. ¹⁸ Natiya, way ahay inde cew nə tə mbədə itəbay: atə azlapay tə ambadəy a Mbərom. I mba apan sa gad uda mungwalay itəbay. Mənuke do sa tam à man ana Mbərom ataya nà, way a anan i varak uko məgala sə dəfan ide anà way a Mbərom sə zlapak uko anan i varak uko ata awan. ¹⁹ Way ata a bənak uko mbac nə hərəp lele pa 'am a Mbərom, kawa njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde ata awan. Anga nan, də takas anan zana sə gəzla anan man cəncan a pi zek wa tə do ahay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata, aday həna dī zla pə cakay a Mbərom tətə kutok. ²⁰ Yesu kə lahak sa zla uda pa 'am a mənuke anga mənuke, bina kə tərak bahay nga su do sə gədan dundo anà way anga Mbərom pa sə viyviya awan, kawa ana Maliki Sadaka ata awan.

7

Maliki Sadaka, do sə gədan dundo anà way anga Mbərom

¹ Maliki Sadaka sə dowan ata nà, winen bahay sə Salem, winen do sə gədan dundo anà way anga Mbərom sə bagəbaga mburom. A alay a inde nà, Ibərahima a zla à vəram, a mbasay pə bahay ahay.

A alay a winen apan i may agay nà, Maliki Sadaka ata a zla pə cakay anahan, a đaf apan alay sə mazla6 anahan. ² Ibərahima ata, a varan way anà Maliki Sadaka alay mbok* nà, a var wa kərtek pə way sə vərəm anahan ahay wa fok.† Maliki Sadaka ata nà, sləmay anahan a a nan sa ja nə Bahay sə Dıdək. Aday winen Bahay sə Zay re, anga winen bahay sə wulen su doh sə ngaman Salem ata awan, aday Salem a nan sa ja nə «zay». ³ Dowan ata nà, dowan a san bəbay anahan a bay, dowan a san may anahan a bay. Kwa bije anahan ahay đukwen, dowan a san atan bay re. Tə wahay anan siwaw, a mac siwaw đukwen, dowan a san bay. Winen kawa Wan a Mbərom, anga i njahay do sə gəđan dundo anà way pa sə viyviya awan.

⁴ Cen apan aday. Maliki Sadaka ata nə winen məduwen awan. Ibərahima nà, bije sə Isəra'ila ahay, əna kə gə6ak way ahay à vərəm wa, a varan wa alay mbok nà, kərtek anà winen. ⁵ Zahav ana Lewi ahay azar aya tə tərak do sə gəđan dundo anà way anga Mbərom. Tawrita a Musa a ja nà, Isəra'ila ahay tē varan atan à way a tinen ahay wa fok, alay mbok nà, kərtek.‡ A nan sa ja, ti təma way ataya nə à alay ana mərak a tinen ahay wa, kwa â ga nə tinen đukwen wan ana Ibərahima ahay. ⁶ Əna Maliki Sadaka nà, winen zahav ana Lewi itəbay, əna Ibərahima kə varak anan way alay mbok nà, kərtek. Ibərahima nà, Mbərom a zlanan sə varan way nə anà winen. Əna Maliki Sadaka a đaf alay sə mazla6 pə Ibərahima, bina

* **7:2** Alay mbok nà, a nan sa ja nà, way kuro. † **7:2** Ca pə Laataanooji 14.17-20. ‡ **7:5** Ca pə Limle 18.21.

Ibərahima a dəf alay sə mazlaḅ pə Maliki Sadaka bugol bay. ⁷ Aday da san apan zle re, do sa dəf ngama pu do nə, a zalay dowan anahan a sa dəf apan ngama ata awan.

⁸ Do sə zahav ana Lewi ahay sə təma alay mbok nə, kərtek ataya fok dukwen, ta taa mac re. Əna Maliki Sadaka, do sə təma alay mbok nə, kərtek kawa ana Deftere a Mbərom sa ja ata nə, winen a mac itəbay. ⁹ Di mba apan sa jəka Lewi nə, wan anahan ahay tə təmahak pu do a tinen ahay wa alay mbok nə, kərtek ata, kə varak anan way ata anə Maliki Sadaka ata re, anga bije anahan Ibərahima kə lahak sə varan coy. ¹⁰ Kawa sa ja bine siwaw nə, ə alay a Ibərahima sə varan way ata anə Maliki Sadaka aday tə wahak Lewi fan bay ata nə, Lewi kə varak anan tə alay ana bije anahan Ibərahima ata coy.

Bahay nga su do sə gədan dundo anə way anga Mbərom maza inde, kawa Maliki Sadaka

¹¹ Mer su way su do sə gədan dundo anə way anga Mbərom ə zahav ana Lewi ata nə, kə mbak apan sa ndav anan wa way a Mbərom sa gan may ata bay. Abay ə mba apan sa ndav anan wa tətə cəna, dī gan may anə do sə gədan dundo anə way anga Mbərom maza, kawa ana Maliki Sadaka ata, sabay. Abay i slahay nə, pu do sə gədan dundo anə way anga Mbərom pə slala ana Haruna cəna coy. Mbərom a varan Tawrita anə do anahan Isəra'ila ahay nə, ə alay ana do sə zahav ana Lewi inde. ¹² Kak Mbərom kə mbədəhak anan slala su do sə gədan dundo anə way anga Mbərom cəna, ata Tawrita i mbəda ite re. ¹³ Da ja way a anaya nə, pə Bahay a mənuko Yesu, winen do sə slala hinen

cara. Dowan inde pə zahav anahan kà gak mer su way ata ù doh sə mazlaḅ a Mbərom kulibay. ¹⁴Da san apan zle, Bahay a mənuko Yesu nà, zahav ana Yahuda. A alay ana Musa sa ja 'am pu dō sə gəḏan dundo anà way anga Mbərom ahay nà, a ja nə pə zahav ana Lewi, bina pə zahav ana Yahuda bay. ¹⁵'Am a anan i zəga apan sə banay həna adəka bugol: Dō sə gəḏan dundo anà way anga Mbərom hinen, kà nak, winen kawa Maliki Sadaka. ¹⁶Dowan ata a təra dō sə gəḏan dundo anà way anga Mbərom nà, anga 'am sə Tawrita bay. Winen nà, a təra dō sə gəḏan dundo anà way anga Mbərom nà, anga məgala anahan inde sə njahay tə sifa pa sə viyviya ata awan. ¹⁷Mə vinde inde à Deftere a Mbərom, a wa:

«Iken dō sə gəḏan dundo anà way pa sə viyviya awan,

kawa Maliki Sadaka.Š»

¹⁸Mbərom kə mbacak anan wa nga sa 'am mə baslay a kwakwa ata awan, anga winen bəle awan, a man zek anà dō ahay tətibay. ¹⁹Tawrita a Musa nà, kà mbak apan sə təra anan dō ahay, dō cəncan aya pa 'am a Mbərom bay. Həna nà, way sə zalay Tawrita inde, way a mənuko sə dəfan ide ata awan. Sə varak uko cəved sə hədek nuko pa 'am a Mbərom nə winen awan.

²⁰Way hinen nà: A alay a Mbərom i sa daf anan Yesu bahay nga su dō sə gəḏan dundo anà way anga Mbərom ata nà, a mbaḏay apan aday. A alay ana dō sə zahav ana Lewi ahay sə təra dō sə gəḏan dundo anà way anga Mbərom ata nà, dowan kə

Š 7:17 Ca pə Jabuura 110.4.

mbadak apan itəbay. ²¹ Əna Mbərom a mbadan anə Yesu ta sa jan nā:

«Nen Mbərom Fetek, nə mbəda itəbay.

Nə mbadak, ki təra dō sə gədan dungo anə way pa sə viyviya awan.* »

²² Anga nan kutok, kuse Yesu a, 'am a Mbərom sa ban tə dō ahay ata, winen a zalay 'am mbala anahan sa ban tə dō ahay kwakwa ata awan.

²³ Way hinen inde re: Dō sə gədan dungo anə way anga Mbərom ahay nā, tinen mənjoek bay, anga ta mac wa kwerkwer, tə mbəsakan mer su way ata anə dō hinen ahay asa. ²⁴ Əna Yesu nə a mac itəbay, a ga mer su way anahan pa sə viyviya awan. ²⁵ Anga nan, i mba apan sa tam dō ahay kawa ana tinen sa nay ahay pa 'am a Mbərom tə alay anahan ata awan. Anga winen dō tə sifa awan, i taa ga amboh anga tinen sə coy.

²⁶ Winen nā, bahay nga su dō sə gədan dungo anə way anga Mbərom a tədə anga mənuko ata awan. Winen dō cəncan awan. Atahasl inde à winen inde itəbay, kə gak ines itəbay re. Winen cara pi zek wa tu dō sə ines ahay. Mbərom a daf anan winen nā, pə cakay anahan à mburom. ²⁷ Yesu nə winen kawa bahay nga su dō sə gədan dungo anə way anga Mbərom azar ataya bay. A gan may sə gədan dungo anə way anga Mbərom pac pac itəbay. Kwa à ga nə sa nga anahan awan, kwa à ga nə sə ines sə dō ahay, a gan may bay. A var anan nga anahan nə saray kərtek, à alay anahan a sa mac pə dədom mə zləngad ata awan. ²⁸ Tawrita ana Musa a daf kawa dō sə gədan dungo anə way ahay nā, dō zəzen aya

* **7:21** Ca pə Jabuura 110.4.

awan, əna ta slak bay, anga tinen dō sa ga ines ahay re. Aya əna, à alay a Mbərom sə mbaɗay pə dəba ana Tawrita wa ata nà, 'am anahan ata a njahay à yime ana Tawrita inde kutok. Mbərom a ɗaf Wan anahan bahay nga su dō sə gəɗan dundo anà way anga Mbərom. A ndav anan wa way a Mbərom sa gan may ata sə coy kutok.

8

Dowan inde sa ga mer su way anga mənuko, winen bahay nga su dō sə gəɗan dundo anà way anga Mbərom

¹ Way a məduwen a à 'am a manay sa jak ikwen ayak ata inde nà, həna: Dowan inde sa ga mer su way anga mənuko aɗaka, winen bahay nga su dō sə gəɗan dundo anà way anga Mbərom. Winen mə njahay a à mburom à alay puway ana Mbərom Ba Məgala. ² Kwakwa ata nà, dō sə gəɗan dundo anà way ahay anga Mbərom ta ga mer su way a tinen nə à jawjawa sə mazlaɓ a Mbərom inde, dō ahay sə ndakay ata awan. Yesu ite nà, a ga mer su way anahan nà, à man cəncan awan, pə cakay a Mbərom à jawjawa sə mazlaɓ a Mbərom inde ɗiɗek a, Mbərom sə ndakay ata awan.

³ Mbərom a ɗaf bahay nga su dō sə gəɗan dundo anà way ahay nà, anga sə varan way aday sə gəɗan dundo anà gənaw ahay. Matanan re, lele ɗukwen dō mbala mənuko i njad awan a sə varan anà Mbərom a re. ⁴ Abay á ga nə winen pə daliyugo aday nà, Yesu i təra dō sə gəɗan dundo anà way a bay jiga awan, anga dō ahay inde coy, tinen apan ti taa varan way à Mbərom a kawa ana Tawrita awan. ⁵ Dō ataya nà, ta taa ga mer su way a tinen

ù doh sè mazlaḅ a Mbèrom, əna doh ata đukwen, winen minje su doh sè mazlaḅ a Mbèrom a didek ata à mburom ata awan. A alay Musa i saa ndakay jawjawa sè mazlaḅ a Mbèrom nà, Mbèrom a jan nà: «Pak sləmay lele, ɓəḅot anan nə kawa anuno sa kak anan ahay à ɓəzlom wa ata awan.*» ⁶ Yesu nà, mer su way anahan nə a zalay su do sè gəḁan dungo anà way anga Mbèrom ataya fok. Anga, tə winen, Mbèrom a ɓan 'am zal way anahan sa ɓan tə do ahay kwakwa ata awan, aday way anahan sè zlapay anan i varak uko ata đukwen, a zalay winen a kwakwa ata re.

⁷ Kak abay 'am a Mbèrom sa ɓan tə do ahay kwakwa ata kə tərak way lele coynà, Mbèrom i gan may abay sa ɓan 'am maza wiya sabay. ⁸ Əna da ca apan həna nà, kà slak bay acəkan, anga Mbèrom winen apan i gafan atan 'am pə way ahay inde bayak awan, aday a jan atan nà:

«Luvon a inde i nay ahay, ni ɓan 'am wiya tu do sə Isəra'ila ahay, aday tu do sə Yahuda aya təke.

⁹ 'Am ata i ga minje tə aɓan 'am uno tə bije a tinen ahay kwakwa ata sabay.

A alay a nen sə bənan atan ahay alay à Misra wa ata nà, mə ɓanak 'am,
əna tə dəfak anan apan bay,
aday nen Mbèrom Fetek, nen đukwen nə mbəsakak atan.

¹⁰ Alay a kà slak nà, ni ɓan 'am tə tinen.

Ni dəf anan 'am uno à abayak nga a tinen inde,
aday ni vinde anan 'am uno pə mível a tinen re.

Ti təra do uno ahay,

* **8:5** Ca pə Gurtaaki 25.40.

nen ni tɛra Mbèrom a tinen.

11 Dowan inde i gan may sɛ tɛtakan anan way anà
 dɔwan sabay,
 dɔwan i jan anà dɔ hinen: “San Mbèrom”
 sabay,
 anga i bənay pə məced aya wa, hus pə gwaslay
 ahay,
 dɔ ahay fok ti san nen.

12 Ni pəsən atan anan huwan a tinen ahay,
 ni may anan ahay ines a tinen ahay à nga inde
 sabay.†»

13 Ana Mbèrom a sa ja 'am sa ban 'am wiya ata
 nà, a tɛra anan winen mama'am ata, way kwakwa
 awan. Way a kwakwa ata aday məduwer ata nà,
 winen apan i lize bəse coy.

9

Aban 'am məduwer a tɛ aban 'am wiya awan

1 A alay ana Mbèrom sa ban 'am a mama'am
 ata nà, Tawrita inde sɛ dakan anan anà dɔ ahay
 cəved sɛ hɛran nga anà Mbèrom. Man sɛ hɛran
 nga anà Mbèrom inde mə lavay zek a re. 2 Tɛ
 ndakay jawjawa, tɛ gɛzla anan man cew. Day
 mama'am awan, tɛ ngaman man cəncan awan,
 ta daf uda way sɛ lalam aday tabal tɛ pen mə
 varan a à Mbèrom aya apan. 3 Day a hinen ata
 dukwen, mə gɛzla pi zek wa tɛ winen mama'am
 ata nɛ tɛ zana, aday tɛ ngaman anà day ata nà,
 man a Mbèrom cəncan awan. 4 A man ata kutok, tɛ
 ndakay uda ruwec sɛ gura, sɛ vakan apan ləluway
 anà Mbèrom. Ta daf uda zəndok sɛ aban 'am a

† 8:12 Ca pə Yeremiya 31.31-34.

Mbərom, mə ndakay a nə tə gura. A zəndok ata inde asa, tuwez sə gura uda re, ta dəf uda way sa pa sə ngaman *manu*, Mbərom sə gucen atan ahay à mburom wa ata awan.* Sukol ana Haruna sa də ata inde à man ata à zəndok inde.† Aday kon ana Mbərom sə vinden ahay apan 'am ma ban a anà Musa ataya uda à man ata re.‡ 5 Pa nga sə zəndok ata dukwen, tə dəfak apan awan aya inde kawa maslay a Mbərom ahay. Awan ataya tə dəkay anan Mbərom winen inde à wulen sə do ahay tə mazlaḅ awan. Awan ataya nə, tə bərgaslay aya awan, ta ka anan bərgaslay a tinen sa man nga à mburom, à man sa pak mez sə gənaw ahay aday Mbərom à pəsen anan ines à do ahay ata awan. Həna nə, alay a inde sə təkər way pə awan ataya fok bay.

6 Natiya, tə ndakay anan way ataya à man ata kutok nə, do sə gədan dundo anə way ahay ta taa zla nə ù doh a mama'am ata awan, aday ta taa ga uda mer su way a tinen ahay nə pac pac. 7 A day su doh a mə slala cew ata nə, sa zla uda nə, bahay nga su do sə gədan dundo anə way ahay anga Mbərom ata dəkdek. Ava daz nə, a zla à man ata dukwen saray kərtektəkke. I i zla uda dukwen, i pak mez sə gənaw à alay inde aday i varan anan mez ata anə Mbərom. Ata Mbərom i pəsen anan ines anahan pi zek tə ines sə do ahay sa ga mənjana sa san apan ataya təkə fok. 8 Apasay Cəncan a a nan sə dəkak uko anan nə 'am a həna ana awan: Kak jawjawa a mama'am ata inde hwiya cəna, cəved inde mə təḅa sa zla à man a Mbərom cəncan a fan bay. 9 Way ataya tə dəkay anan nə way a sə təra

* 9:4 Ca pə Gurtaaki 16.13-15, 31. † 9:4 Ca pə Limle 17.23.

‡ 9:4 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 10.3-5.

hëna biten ataya awan. A nan sa ja nà, way sè dó ahay sè waslay aday sè varan anà Mbërom ataya nè ti mba apan sè banay anan mivel su dó sa var way ata pa 'am a Mbërom bay. ¹⁰ Way ataya tə ðakak uko anan way pa 'am sè way sa pa, pa 'am sè way sa sa, pa 'am sè banay way kawa sa zlan à nga à Mbërom. Way ataya ðukwen, way pa 'am sa zlay si zek, bina pə mivel su dó zənzen a bay, aday tə njahay nè mənjøek cəna coy, hus pə luvon a Mbërom i mbəðahan alay anà way ahay, aday i ma atan wa way məduwer ataya awan.

¹¹ Hëna nà, Almasihu kà nak ahay coy. Winen nà, bahay nga su dó sè gəðan dundo anà way ahay. Way a mənuko sa njad lele ataya fok ta nay nà, à alay anahan a wa. Doh a aday Yesu a ga uda mer su way anahan ata nà, a zalay doh mbala ana dó sè gəðan dundo anà way ahay kwakwa sa taa ga uda mer su way a tinen ata awan. Sə ndakay anan doh ata nà, dó zənzen a bay, Mbërom a tə alay anahan awan. Aday doh ata ðukwen, winen pə daliyugo à man a anan bay. ¹² A alay a Almasihu i sa zla à man a Mbërom a cəncan ata nà, kə gəbak mez sè vuwar sè awak ta sa wan sa sla ahay à alay inde bay. A gəba adəka nà, mez si zek anahan awan, a zla anan à man a Mbërom a cəncan ata saray kərtektəkke. Natiya kutok, a tam mənuko tə mez anahan ata pa sè viyviya awan.

¹³ Kwakwa ata nà, ta taa waslay nè vuwar sè awak tə guson sa sla aya sè kwecek mez a pə dó ahay aday ines a tinen ahay à ga inde pə ide a Mbërom sabay. Ta taa waslay təkəlak sa sla aday sè vakan à Mbërom, ata ti ra rəba anahan a sa pak pə dó ahay. Natiya kutok, dó sa nes anan anjahay

a tinen tə Mbërom ataya ti təra dō cəncan aya asa. ¹⁴ Aya, kak matanan cukutok nà, mez a Yesu nà, tə mägala a zal mez sə gənwaw a tinen kwakwa ataya awan. Almasihu a gəba anan zek anahan, a var anan anga Mbërom tə alay anahan awan, aday tə mägala sə Apasay Cəncan a winen inde pa sə viyviya ata awan. Way anahan a sə varan à Mbërom ata nà, cəncan a tə mindel, a mba apan sə banay anan mível a mənuko təte, anga dā ga ines ahay sə varak uko amac sabay, əna dī ga adəka nà, mer su way a Mbërom bahay sə sifa kutok.

¹⁵ Tə way ana Yesu a sa ga ata kutok, winen dō sa zlah anan məlmal a Mbërom tə dō ahay, anga Mbërom kə banak 'am wiya tə tinen. Anga nan, dō ana Mbërom sə ngamay ataya ti njad way a Mbërom a sə zlapay anan i varan atan kawa anahan a sa ja i varan atan anan sə coy ata awan. I təra matanan anga Yesu kə məcak anga dō sa nes anan 'am a Mbërom sa ban məduwer ataya ata awan. Tə amac anahan ata nà, a bəmbadəy atan ahay à atahasl a tinen ahay wa.

¹⁶ Kak dōwan kà jak 'am sə gəzla anan zlile anahan aday a saa mac cəna, dō ahay ti saa ga anan mer su way a nə si winen a i mac aday ata ti saa gəzla anan zlile anahan ata awan. ¹⁷ Kak dōwan sa ja 'am ata winen tə sifa mba cəna, 'am anahan a sa ja ata nə mägala uda ibay. Anga ta saa ga anan way anahan sa ja ata cəna, a mac aday. ¹⁸ Matanan dukwen, à alay a Mbërom sa ban 'am tə dō ahay ata nà, a wa gənwaw à mac aday mez a à pəkay. ¹⁹ Musa a dəkay anan Tawrita fok pa 'am sə dō ahay fok nà, a gəba mez sə wan sa sla ahay tə vuwar sə awak ahay tinen sə gədan dongo ataya,

tə jəpay anan tə a'am. A ra daslam ahay pi zek tə sibœk sə təman dəzdaz aya awan, a pak anan à mez ata inde, a kwecek anan mez pə Deftere sə Tawrita tə winen awan, aday a kwecek anan mez pə dō ahay tə winen a re. ²⁰ A jan atan, a wa: «Həna anan nà, mez a Mbərom sa ban anan 'am tə kwanay ata awan. A jak ikwen nà, dəfen anan apan lele.Š» ²¹ Musa a kwecek mez ata pə jawjawa sə mazlaḍ a Mbərom tə way a tinen sa ga anan mer su way uda ataya təke fok matana re. ²² A alay ana Tawrita sə lavan nga anà dō ahay ata nà, tə banay way ahay alay avan nə tə mez. Matanan, mənʒəna mez sə pəkay cəna, Mbərom a pəse ines sə dō ahay bay.

Mez a Yesu a banay ines sə dō ahay

²³ Matanan, na jak, na wa: Way sə kwakwa ataya fok tə banay atan tə mez matanan ata nà, sə dəkay anan way sə təra à mburom ataya awan. Tə banay way ahay kwakwa ata nà, kawa ana Tawrita sa jan atan ata awan. Əna pə way dīdek aya à mburom ata nà, a nan à Mbərom nə mez sə zalay sə gənaw ataya awan. Winen lele ata nà, zek a Yesu a sa var anan ata awan. ²⁴ Da san zle kutok, Almasihu nə kà zlak à man a Mbərom cəncan a mbala ana dō ahay sə ndakay ata itəbay. Wita nà, mezeze sa man cəncan a dīdek a à mburom ata awan. Əna winen a zla nà, à mburom pə cakay a Mbərom. Həna nà, winen pa 'am a Mbərom anga sa ga amboh anga mənuko kutok. ²⁵ Bahay nga su dō sə gəḍan dundo anà way ahay à man a Mbərom cəncan a ata nà, ta zla uda nə pə ava pə ava. Ta zla uda dūkwən tə mez sə gənaw ahay à alay inde, mez si zek a

Š 9:20 Ca pə Gurtaaki 24.8.

tinen a bay. Əna Almasihu nà, a var nə nga anahan awan, aday a var anan đukwen, saray kərtek coy, kə mənahak anan itəbay. ²⁶ A ga matanan bay nà, abay i mənahan anà đəce anahan ahay saray bayan a re. Bina kwa pə ana Mbərom sə ndakay anan daliyugo nà, i taa mac anga do anahan ahay pə ava pə ava. Əna matanan bay, a nay ahay nə saray kərtek, aday à alay a uho kwakwa ata winen apan i ndav coy ata awan. A var anan zek anahan kawa way ma sla dundo a anà Mbərom, anga sə pəse anan ines sə do ahay sə coy. ²⁷ Kuwaya i mac nə saray kərtek. Pə dəba anahan a wa cəna, Mbərom i gan sariya. ²⁸ Almasihu đukwen a var anan nga anahan nà, saray kərtektəkke coy sə pəsen anan ines anà do ahay bayak a kutok. I i may ahay pac a inde đukwen mə slala cew awan. I may saa pəse ines ahay sabay, əna sa naa tam anan do sa ba anan ataya fok.

10

¹ Tawrita ana Musa winen kawa mezeze sə way sə đakay anan way lele aya saa təra pa 'am ataya awan. Aday mezeze sə way ataya đukwen, winen kawa zek ana way ataya bay re. Pə ava pə ava, do ahay tə varan way anà Mbərom nə sə hədəken pə cakay, əna way ataya ti njad sə təra do cəncan aya bay hwiya. ² Kak abay do ahay tə təra cəncan aya pa 'am a Mbərom tə way ma gad dundo aya nà, ti var way ma gad dundo aya sabay bidaw? Bina ti təra cəncan a nə saray kərtek cəna coy, ti gan may anà apəse ines sabay. ³ Adəka bay, way a mə varan a anà Mbərom ataya nə ta man atan anan ahay à nga inde pə ava pə ava nà, ines a tinen ahay, ⁴ anga

mez sə guson sa sla ta sə vuwar sə awak aya a mba apan sə banay anan ines sə dō ahay bay.

⁵ Anga nan kutok, à alay ana Almasihu i sa nay ahay pə daliyugo ata nà, a jan anà Mbərom, a wa: «A nak t̄ gədan dungo anà gənaw ahay anga iken bay,

a nak t̄ varak awan bay re.

Əna kə varak uno zek su dō zənzen awan aday n̄ varak anan.

⁶ Gənaw a ma tak ataya ta zlak anak à nga bay.

Way sə dō ahay sa var anga sə pəse anan ines a tinen ahay ata dukwen, kà zlak anak à nga bay re.

⁷ Anga nan kutok na wa: Mbərom, nen həna!

Ni zla pə daliyugo saa ga way sa zlak à nga,

kawa mə vinde a à Deftere anak inde pi nen ata awan.*»

⁸ Almasihu a ja aday nà: «A nak t̄ gədan dungo anà gənaw ahay anga iken aday t̄ varak awan bay re. A nak t̄ təkak gənaw ahay bay re. Aday a nak t̄ pak mez sə gənaw ahay anga sə pəse ines sə dō ahay bay re asa.» Kwa â ga nə ta var way ataya dukwen, tə dəfan apan anà Tawrita dəp nà, a nan anà Mbərom a bay. ⁹ 'Am mə slala cew a nə a wa: «Mbərom, nen həna! Ni zla pə daliyugo saa ga way sa zlak à nga.» Matanan nà, a nan sa ja nə Mbərom kə mbacak anan wa agədan dungo anà way kawa sə kwakwa ata awan, aday a dəf uda way maza wiya awan: amac a Yesu. ¹⁰ Natiya kutok, də tərak dō cəncan aya pa 'am ana Mbərom, anga Yesu Almasihu kà gak way sa zlan à nga anà Mbərom, aday kə varak anan zek anahan kawa

* **10:7** Ca pə Jabuura 40.7-9.

way ma sla dungo awan, a mac saray kærtëktække coy.

¹¹ Do sê gəďan dungo anà way à wulen sê Yahuda ahay nà, tinen mə tavay aya sa ga mer su way a tinen nê pac pac, ti mənahan anà agəďan dungo à gənaw ahay maza awan. Əna way a tinen a sa var ataya dukwen, ta mba apan sê pəse anan ines sê do ahay bay re. ¹² Əna Yesu Almasihu nà, a var nê zek anahan awan, a var anan saray kærtëk sê pəse anan ines sê do ahay pa sê viyviya awan. Pə dəba anahan a wa, a njahay way anahan à alay puway a Mbərom. ¹³ Həna nà, winen apan i ba alay a Mbərom saa təra anan do manide anahan ahay fok bile anahan aya ata awan. ¹⁴ Tə way anahan a sê varan anà Mbərom ata kærtëktække, kə tərak atan do mənəna ines aya pə ide a Mbərom, kə tərak atan do cəncan aya pa 'am a Mbərom sê coy re.

¹⁵ Apasay Cəncan a dukwen kə jak uko anan 'am ataya tinen didək aya coy re. A wa:

¹⁶ «Nen Mbərom Fetek, alay a kə slak nà, ni ban 'am tə tinen.

Ni đaf anan 'am uno à abayak nga a tinen inde,
aday ni vinde anan 'am uno pə mível a tinen
aya re.†»

¹⁷ Aday a ja asa:

«Ni may anan ahay huwan a tinen ahay tə ines a
tinen ahay à nga inde sabay.‡»

¹⁸ Mbərom kə pəsek anan anan ines anà do ahay cukutok nà, do ahay ti gan may sa var awan a maza re anga sê pəse ines asa đaw?

† **10:16** Ca pə Yeremiya 31.33. ‡ **10:17** Ca pə Yeremiya 31.34.

Hədəkuko pə cakay ana Mbərom

¹⁹ Mərak uno ahay, kak matanan cukutok nà, amac ana Yesu aday mez anahan sa pak ata nà, tə varak uko cəved sa zla à man a Mbərom cəncan a kutok. ²⁰ Yesu kə ngərwak anan zana sə gəzla mənuko pi zek wa ta man a Mbərom cəncan ata awan, a təbak uko anan cəved a sa zla ù doh ata awan. Cəved ata dukwen, winen wiya aday dī njad sifa nà, tə winen awan. Zana anahan sə ngəraw anan ata nà, winen zek anahan a do ahay sə daray anan pə dədom mə zləngad ata awan. ²¹ Natiya kutok, do sə gədan dundo anà way anga mənuko inde məduwen a winen a gan nga anà do a Mbərom ahay fok. ²² Anga nan, hayak ikwen ahay kutok, hədəkuko pə cakay a Mbərom tə mivəl kərtek awan, aday dəfuko apan nga mənəna hiyem hiyem, anga mez a Yesu kə tərak anan mivəl a mənuko ahay cəncan aya awan, kə banak nuko tə a'am lele kutok. ²³ Way a Mbərom sa jak uko ata nà, i ga anan, winen a gad mungwalay itəbay asanaw! Anga nan, pərahuko anan azar sə dəkay anan nə də dəfan idə nà, anà way a Mbərom sə zlapay anan ata awan. Dəfuko apan nga, dē gudəc bay. ²⁴ Pəluko cəved a aday dī man anan zek anà do azar aya ata awan, anga aday mənuko fok, dē pəlay zek ahay zal sə kwakwa awan, aday dē zəga anan sa ga way lele aya kutok. ²⁵ Də mbəsak sə halay nga pə kərtek a kawa do azar aya ata bay. Adəka bay, varuko anan məgala anà zek ahay lele. Bina luvon ana Yesu Almasihu i saa may ahay ata, winen bəse coy.

²⁶ Dowan a, kə sənək cəved dīdek a coy, aday winen pəlasl ma tə alay anahan a saa ga ines ahay

re nà, awan a inde i varan anà Mbërom anga sə pəsen anan ines anahan ataya nə inde sabay. ²⁷ Do sa ga way matanan ata nà, â jəjar, anga sariya a Mbërom i ban anan dō sa ga ines ahay fok. Pə dəba anahan a wa, i ba uko sə mbacay itəbay saa vak anan dō manide ana Mbërom ahay ata awan. ²⁸ Kə sənən zle coy, dōwan a kə nəsek anan Tawrita a Musa nà, kak dō ahay cew kabay maakan ta jak kə gak matanan acəkan cəna, ta vad anan mənjenja sa gan i zek wa anà dōwan. § ²⁹ Kak way matanan ata a təra tu dō sa nes anan Tawrita ana Musa cukutok nà, dəcə ana dō sə kədəy anan Yesu Wan a Mbërom i sa təra nə kəkəma ite anaw? Do matanan ata nà, mez ana Yesu, Mbërom sa ban anan 'am tə winen ata, kə tərak anan cəncan pa 'am a Mbërom. Aday pə dəba anahan a wa dukwen, winen ta sə kədəy anan Yesu nà, a gənanhan dukwen anà Apasay a Mbërom sa gak uko anan sumor anahan ata awan. Do matanan ata nà, dəcə anahan inde mə zalay awan. ³⁰ Mbërom a tə alay anahan a a wa:

«Ni ga mivel tu dō sa ngam 'am uno bay ataya awan,

ni man atan anan siked sə ines a tinen ahay.*»

Da san zle, i ga anan way anahan sa ja ata awan. Asa, Deftere a Mbërom a wa:

«Nen Mbërom Fetek, ni gan sariya anà dō uno ahay.†»

³¹ Mbërom nə bahay sə sifa. Kak sariya kə bənak anan dōwan a nà, dəcə inde tə mindel anga dōwan ata kutok.

§ **10:28** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15. * **10:30** Ca pə

Tooktaaki Tawreeta 32.35. † **10:30** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.36.

³² Sənen apan aday: A alay a kə cinen anan anà jiyjay a Mbərom mama'am a ata nà, kə njiden dəcə ahay bayak a à alay sə dō ahay wa, aday kə dəmen anan hwiya. ³³ A alay a anan nà, tə gənahak ikwen pa 'am sə dō ahay, ta gak alay tə kwanay re. Aday à alay azar aya bine siwaw nà, a nak ikwen sə japay tu dō aya aday tinen à dəcə ata inde ataya re. ³⁴ Dō ma ban aya à dangay anga Yesu ataya, ta gak ikwen ĩ zek wa. Dō ahay ta rak ikwen anan way ahay dukwen, kà gak ikwen à nga wa bay, adəka kə tislən anan mivəl, anga kə sənen zle way mə mbəsakak ikwen a inde sə zalay ana tinen sa ra anan ataya awan, aday way a mə mbəsakak ikwen ata nà, i ndav bay, i ga inde nə pa sə viyviya awan.

³⁵ Anga nan kutok, pərihen anan azar sa daf nga pə Yesu. Ki gen matanan hwiya cəna, ki njiden magwagway məduwen a pa 'am a Mbərom. ³⁶ Lele cəna, səmen anan anà way ahay anga aday kĭ gen way sa zlan à nga anà Mbərom, aday kə njiden anan way anahan sə zlapay anan ata awan. ³⁷ Bina Mbərom a wa:

«A mbəsak nə mənjoek, dōwan a saa nay ata i nay ahay coy, i njahak ayak sabay.

³⁸ Dō dĭdek a pa 'am uno nà, i njad sifa sa ndav bay ata awan, anga kə dəfak upo nga.

Əna kak, dōwan a kà mak à dəba nà, ni taslay mivəl tə winen itəbay.†»

³⁹ Mənuke aday nà, a ga upo nə mənuko dō sa ma à dəba ataya aday sə lize ataya itəbay. Adəka bay, mənuke nə dō sa daf nga pə Yesu ahay. Natiya, dĭ njad sifa sa ndav bay ata awan.

† **10:38** Ca pə Habakuk 2.3-4.

11

Dəfuko nga pə Mbərom kawa bije a mənuko ahay

¹ Adaf nga pə Mbərom, a nan sa ja nə maw? A nan sa ja nə: Da san zle, way a mənuko sə dəfan ide ata nə i təra, kwa â ga nə də canak anan tə ide fan bay, da san zle, tinen inde re. ² Do a kwakwa ataya ta dəf nga pə Mbərom nə matanan. Anga nan, tinen ta zlan à nga anà Mbərom.

³ Də dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, da san zle lele, Mbərom a ndakay daliyugo nə ta 'am anahan sa ja. Natiya, way a mənuko sa ca apan həna pə daliyugo ataya fok, ta nay ahay à way a aday ta ca bay ataya wa.

⁴ Abel kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a varan way lele awan anà Mbərom, a zalay way mbala ana mərak anahan Kaynu sə varan anà Mbərom ata awan. Abel kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen do didek awan. Zek ana Abel a dukwen, kə sənak anan, anga Mbərom kə təmahak anan way anahan sə varan anà Mbərom ata awan. Anga nan, kwa â ga nə Abel kə məcak təkede nə, winen apan i jak uko 'am hwiya.*

⁵ Anuhu kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, winen kə məcak itəbay. Mbərom kə zəbak anan tə sifa aday ti zek a təkə à mburom. Kula dowan kə canak anan sabay, anga Mbərom kə zəbak anan. Deftere a Mbərom a ja nə, winen a zlan à nga anà Mbərom, aday Mbərom a gəba anan à mburom.†

* **11:4** Ca pə Laataanooji 4.3-10. † **11:5** Ca pə Laataanooji 5.18-24.

⁶ Dowan inde i zlan à nga à Mbërom mənǰəna sa đaf apan nga nà, ibay. Kak a nan à dōwan a sə hədek pə cakay a Mbërom nà, á đaf apan nga nə winen inde aday. Aday á san đukwen, Mbërom a varan magwagway nà, anà đo sə bənan bitem ataya awan.

⁷ Nuhu kə đəfak nga pə Mbërom. Anga nan, a pak sləmay nə pa 'am a Mbërom awan. A đakan anan way a saa təra pa 'am ataya awan. Nuhu kə canak anan anà way ataya njœk tə ide anahan fan bay, əna kə bənak anan à 'am wa, a ndakay kwalalan məduwen a kawa ana Mbërom sa jan ata awan. A zla uda tu đo su doh anahan ahay, aday Mbërom a tam atan à a'am wa. Nuhu a ga matanan nà, anga a san zle, đo sə daliyugo ahay nə ti i lize acəkan, anga ta gak ines. Mbërom a ja nə winen kə tərak đo đidek awan, anga adaf nga anahan. †

⁸ Ibərahima kə đəfak nga pə Mbërom. Anga nan, kə bənak anan à 'am wa re. A zla ù kon aday Mbërom a jan «zla» ata, mənǰəna sa san man ata awan, anga Mbërom i sa varan kawa kon anahan a mba. § ⁹ Ibərahima kə đəfak nga pə Mbërom. Anga na awan, kə njahak ù kon ana Mbërom sə zlapan anan i varan ata awan, kwa á ga nə winen kawa mədurlon. A taa njahay nə à jawjawa ahay inde karara. Atə Isiyaku tə Yakob đukwen tə njahak uda re, anga tinen đukwen, Mbërom kə zlapak atan anan tu kon ata kərtek a re. ¹⁰ Ibərahima a ga matanan, anga winen apan i ba wulen su doh a Mbërom ma han a aday kula i mbazl itəbay ata awan.

† **11:7** Ca pə Laataanooji 6.9 - 9.29. § **11:8** Ca pə Laataanooji 12.1.

¹¹ Saratu dukwen, kè dëfak nga pə Mbërom. Anga nan, kwa â ga nə winen mëduwer a coy dëp nə, kè tərak dō. A san zle, dōwan a sə zlapan ta wan ata nə, a gad mungwalay itəbay.* ¹² Anga nan kutok, Ibërahima kè wahak wan à mëduwer inde. Ibërahima nə, winen dō kərtek, əna ta wan anahan ata dukwen, kè wasak kawa mawuzlawazl sa nga mburom ahay, aday bayak a kawa wiyen sə zlin-der, dōwan a mba apan sə baslay bay ata awan.

¹³ Dō ataya fok, ta taa daf nga pə Mbërom, hus pə luvon sə amac a tinen. Tinen aday dukwen, tə njadək anan way a Mbërom sə zlapay anan i varan atan ata bay, tə canan ayak nə dëren ta nga, tə taslak anan mivel re. Ta ja, ta wa: «Man a manay inde à man a ibay. Manay nə mëdurlon ahay pə daliyugo a anan.†» ¹⁴ Dō sa ja 'am matanan ataya nə, tə dakay anan nə tinen apan ti pəlay kon nga a ana tinen a cara. ¹⁵ Tə bayak pa man mbala ana tinen sə mbəsak ataya sabay. Abay ta taa bayak apan kəma, tiya nə ta mak way a tinen à dəba coy. ¹⁶ Adəka bay, tə pəlay nə, man sə zalay mbala ana tinen ataya awan, kawa sa ja nə, man à mburom. Anga nan, a zlan à nga anə Mbërom tē ngaman Mbërom a tinen, aday a ndakan atan kon lele sə coy ata kutok.

¹⁷⁻¹⁸ Mbërom kè zlapak anan anə Ibërahima, a jan nə: «Ki njad wan sə kutov ahay nə tə Isiyaku.‡» Matanan, a nan à Mbërom sə katab anan adaf nga ana Ibërahima kutok, a jan, â gədan dongo anə wan anahan Isiyaku, aday â varan anan.

* **11:11** Ca pə Laataanooji 18.10. † **11:13** Ca pə Laataanooji 23.4.

‡ **11:17-18** Ca pə Laataanooji 21.12.

Ibərahima kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a gəba anan wan anahan a mənduwel ata saa gədan dungo anga Mbərom. ¹⁹ Ibərahima a san zle, məgala ana Mbərom inde sə slabakay anan ahay Isiyaku à amac wa. A təra nà, kawa abay Isiyaku ata kə məcak acəkan, aday a slabakay à məke wa.

²⁰ Isiyaku kə dəfak nga pə Mbərom re. Anga nan, a jan anà atə Yakob tə Isuwa, a wa: «Mbərom à dəf pikwen alay sə mazlaḅ anahan.» A ja matanan ata nà, anga a san zle, pac a inde nà, way i təran atan matanan awan. §

²¹ Yakob dukwen kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, à alay a i saa mac bəse coy ata nà, kə dəfak alay sə ngama pa wan ana Yusufu ahay cew, aday a tavay pə dəker, a həran nga anà Mbərom.*

²² Yusufu dukwen kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, i saa mac coy nà, a jan anà wan sə kutov anahan Isəra'ila ahay, a wa, ti i təmay ahay à Misra wa azanan mba. Anga nan, a dakan atan anan way a tinen saa ga tə kəlakaşl anahan pə dəba sə amac anahan wa. †

²³ Atə bəbay tə may ana Musa dukwen, tə dəfak nga pə Mbərom ite re. Anga nan, tə wahay anan Musa cəna, ta dər anan kiya maakan agay. Ta ca pa wan ata nə a rəba ike. Tə jəjarak sa nes anan 'am ana bahay sə Misra bay. ‡

²⁴ Musa kə dəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a har lele nà, a nan dowan à ngaman wan ana dəna a bahay sə Misra sabay. ²⁵ A ca apan nə suwan tã

§ **11:20** Ca pə Laataanooji 27.1-40. * **11:21** Ca pə Laataanooji 47.29-31. † **11:22** Ca pə Laataanooji 50.24. ‡ **11:23** Ca pə Gurtaaki 2.1-2.

ga dāce pi zek tu dō a Mbərom ahay pə kərtek awan, bina a nan sə taslay mivél ta sa ga ines bay, anga ataslay mivél matanan ata a njahay bayak a bay. §
 26 A san zle, suwan dō ahay tâ ga anan alay anga winen dō ana Almasihu, bina dāce ata a zalay zlıle sə Misra ahay fok. A bayak matanan, anga winen apan i dāfan ide nà, anà magwagway a Mbərom sàa varan ata awan.

27 Musa kè dāfak nga pə Mbərom. Anga nan, a slabak à Misra wa, mənjàna sə jəjaran anà mivél ana bahay sə Misra ata awan. Kè tavak anan njənan lele, anga a ca pi zek a Mbərom awan, kula dōwan kè canak anan bay re.

28 Musa kè dāfak nga pə Mbərom. Anga nan, a ga azar uko a sə ngaman Pasəka ata awan. A jan anà Isəra'ila ahay nà, tâ kwecek mez sə gənaw ahay pə alay sə məsudoh, anga aday maslay a Mbərom sə lavan nga anà amac ata kà zlak ayak nà, â njad sa vad anan murkwaya a tinen ahay bay.*

29 Isəra'ila ahay tə dāfak nga pə Mbərom. Anga nan, bəlay a sə ngaman Bəlay Dəzdaz ata kè gəzłak i zek wa təkıyen pa 'am a tinen wa. Matanan, tə takasak wa tə saray pə wiyen mə kuray awan. Misra ahay ta zlak ayak ite cəna, a'am sə dəlov ata a mbəzlay ahay patan sa haw maza awan, a sədak atan à alay a a nan atan sə takas wa ite ata awan. †

30 Isəra'ila ahay tə dāfak nga pə Mbərom. Anga nan, ta van nga anà Yeriko, kawa ana Mbərom a sa jan atan ata awan. Ta van nga luvon cuwəbe cəna, dədon sə wulen su doh ata a wulad i zek wa fok,

§ 11:25 Ca pə Gurtaaki 4.19-23. * 11:28 Ca pə Gurtaaki 12.21.

† 11:29 Ca pə Gurtaaki 14.21-31.

anga à azla a tinen a luvon cuwbe ata inde nà, ta ðaf nga nè pə Mbërom.†

³¹ Uwar a sə ngaman Rahab aday a taa dah uho ata kè ðefak nga pə Mbërom. Anga nan, a tēma anan ðo maslan sə Isəra'ila ahay sa zlak ayak àga tinen tē akar ataya awan. Anga nan kutok, à alay ana Isəra'ila ahay sa nja anan ðo sə Yeriko ahay anga tē ðefak anan apan anà Mbërom bay ata nà, Rahab nè tē vəðak anan itəbay.§

³² Alay a i slo bay, bina ni zəga anan apan 'am ana Gediyon*, Barak†, Samson‡, Yefta§, Dawuda, Samiyel, aday 'am ana ðo maja'am a Mbërom azar aya fok. ³³ Do ataya ðukwen, tē ðefak nga pə Mbërom. Anga nan, ta gak vəram tu kon azar aya, aday tē mbasak pu kon ataya re. Ta gak bahay tē cəved lele awan, tē njadək anan way a Mbërom sə zlapay i varan atan ataya awan. Tē tacan anan 'am anà ziyel ahay, ³⁴ tē mbacak anan uko sə uvon ahay, tē tēmak pu ðo sa gan atan may sə wacay atan tē maslalam ataya wa re. Abay tinen bəle aya awan, əna Mbërom kè varak atan məgala. Tē tərak ðo sə vəram gədan aya awan, aday tē rəzlak anan ðo sə vəram a tinen mədurlon ataya awan. ³⁵ Uwar ahay tē njadək anan ðo a tinen ma mac ataya tē slabakak ahay à məke wa, tē canak atan maza awan.* Do azar aya ta saklirew bayak awan. Abay tē mbəsak sə pərahan azar anà Mbërom nà, ðo ahay ti ga atan alay bay. Əna ta gan may sa mac à

† **11:30** Ca pə Yosuwā 6.12-21. § **11:31** Ca pə Yosuwā 2.1-7,

6.22-25. * **11:32** Ca pə Alkaali'en 6.11. † **11:32** Ca pə Alkaali'en

4.6. † **11:32** Ca pə Alkaali'en 13. § **11:32** Ca pə Alkaali'en 11.1.

* **11:35** Ca pə 1 Laamii6e 17.17-24; 2 Laamii6e 4.18-37.

déce matanan ataya inde, anga ta san zle, Mbèrom i sa slabakay atan ahay pə luvon a inde aday ti i njad sifa lele sə zalay sə daliyugo a anan kutok.

³⁶ Do azar aya ite nà, tə pəkak atan waray ì ide, tə ndaɓak atan, tə jawak atan à səsile ahay inde, aday tə gucek atan ayak à dangay. Do ataya fok tə səmak anan anà way ataya awan lele. ³⁷ Do azar aya ta mac nà, ta tar atan tu kon. Do azar aya asa, ta mac nà, ta gad atan ì zek wa cuwcew dægəlan dægəlan. Do azar aya ite asa, tə wacay atan tə maslalam. Do azar aya ite asa re, tə jəjay nə so, karara, doh a tinen ahay inde itəbay. Tinen nə mətawak aya awan, ta pak pi zek nə ambar sə gənaw ahay. Do ahay tə jugurak patan wa 'am, ta gak atan mərgad lele. ³⁸ Ta taa jəjay nə à bəzlom ahay, à man sa saf ahay kəray. Man sa njak ahan a tinen aya nə lar, pac a hinen ahay nə à tohoho inde. Do ataya nà, dfo lele aya awan. Təde abay ti njahay pə daliyugo a lelibay a anan bay.

³⁹ Do ataya fok nà, ta zlak anan à nga à Mbèrom, anga tə dəfak nga fok a tinen nə pə winen awan. Mbèrom kə zlapak atan anan tə way lele awan, əna tə njadak anan way ata fan bay, ide a tinen kə canak anan anà awan bay. ⁴⁰ Bina Mbèrom kə lavak anan zek tə way lele awan anga mənuko, sə zalay way sə kwakwa ata awan, aday a wa i i japay atan tə mənuko à alay kərtek a wa, anga aday tinen dufukwen tâ njad way a lele ata kutok.

12

Dəfuko anan ide anə Yesu

¹ Do ataya tə dəfak a nga a tinen pə Mbərom, aday tinen pə cakay a mənuko sə dəkak uko anan cəved a tinen a sa dəf nga pə Mbərom ata awan. Anga nan, laruko anan way a sa ba puko, aday da zla anan pa 'am təte sabay ataya awan. Mbəsakuko ines a sə tapay puko ataya, aday hawuko à man a Mbərom sa jak uko ata awan. Dâ ya nga bay. ² Dəfuko anan ide nə anà Yesu. Kuse, anga kə varak uko cəved sa dəf nga pə winen, aday saa dəzle mənuko hus dukwen, winen awan. Winen nà, kə təmahak tâ vad anan pə dədom mə zləngad a, waray kə gak anan sa mac pə dədom ata bay. Anga a san zle, Mbərom kə jugurak anan ataslay mivel inde i varan. Həna nà, winen mə njahay a à alay puway ana man sə njahay a Mbərom. ³ Bayiken pə Yesu aday. Do sə atahasl ahay ta nak anan ide, aday winen a kə səmak anan anà dəce ataya awan. Bayiken pə winen, anga aday mbac â slahak ikwen bay, aday kī yen nga bay.

⁴ Tə didek a nà, kə rəzlen anan à nga wa sə mbəsak ines ahay, əna kə dəzlen anan hus pə amac fan bay. Matanan, kə məcen alay à jugom wa həna nà, angamaw? ⁵ 'Am a Mbərom sə varak ikwen məgala ata nà, kə mbədəken anan à nga wa dəw? A jak ikwen 'am nə kawa bəbay sa jan 'am anà wan anahan ahay, a wa:

«Dəna uno, Mbərom Fetek kə jak anak pə akəta tə dəce nà, bayak apan adəka!

Kak a kataḡ iken dukwen, kə mac alay à jugom wa bay,

⁶ anga a kəta nə do winen sə pəlay anan ata awan.

A ndabay dukwen, do winen sa ca apan kawa wan anahan ata re.* »

⁷ Natiya, lele ki sèmen anan anà dæce ahay aday sè tètak wa way ahay adæka. Bina, dæce ahay tæ dakay anan nè Mbërom kè tærak kwanay gwaslay anahan ahay coy. Wan inde aday kula bæbay anahan i kætata anan itæbay nà, inde dæw? Ibay!
⁸ Mbërom a ga tæ gwaslay anahan ahay nè fok kætanan. Kak kè kætahak kwanay itæbay nà, ata ki sènen anan kutok, kwanay wan sè gala anahan ahay itæbay, kwanay mædazlay ahay. ⁹ Way hinen inde kærtek, bæbay a mænuko ahay pæ daliyugo tæ kætahak mænuko, aday dæ varak atan ahay zlangar re. Kak matanan cukutok nà, tæde abay dî varan zlangar anà Bæbay a mænuko sè bagæbaga mburom nè zal tinen a fok kutok bidaw? Kak dæ varak anan zlangar lele cæna, i varak uko sifa sa ndav bay ata awan. ¹⁰ Bæbay a mænuko ahay pæ daliyugo nà, tæ kætata mænuko nè alay a mænjoek cæna coy, aday kawa ana tinen sè bayak apan nè lele ata awan. Bæbay a mænuko sè bagæbaga mburom nà, winen a kætata mænuko nè sa mak uko zek aday dæ tæra kawa winen a, do cæncan aya sè coy. ¹¹ A alay a tinen apan ti kætata mænuko ata nà, a caþ ike, a tæra kawa way lele a bay. Dæce ata kè ndævak coy nà, do sè tæma way ata â kætata atan ataya nà, ta ga way sa zlan à nga anà Mbërom, aday tinen à zay inde.

Way lele aya sè bayak apan

¹² Mærak uno ahay, kak matanan cukutok nà, kè mæcen alay à jugom wa bay, kî gen bæle à gærmec wa bay, zæghen anan apan sa zla. ¹³ Kak do ahay

* **12:6** Ca pæ Balndi 3.11-12.

inde à wulen a kwanay gərmec a han patan nà, tâ zla nə tə cəved mə tavay nga awan. Ata ti guroḅ sabay, əna gərmec a tinen ahay ti pasay adəka.

¹⁴ Gen məgala anga aday zay â ga inde à wulen a kwanay ahay inde, aday tə dō ahay fok re. Gen məgala re, anga aday kâ taren dō cəncan aya pa 'am a Mbərom, bina dōwan saa canan à Mbərom mənjenja sə təra dō cəncan a nà, ibay. ¹⁵ Gen anan nga î zek, anga aday dōwan â saa mbəsak anan sumor a Mbərom zləv à məndak bay. Gen anan nga î zek re, anga aday dōwan â saa daf 'am ma caḅ a sərekeke pə mivəl bay, bina i i nes anan mivəl su dō azar aya re. ¹⁶ Gen anan nga î zek, anga aday dōwan â saa təra dō sa dah uho bay, dō sə kədəy anan cəved a Mbərom kawa Isuwa bay re. Winen a kədəy anan anjahay sə murkwaya anahan, aday a sukom anan way anga daf sə luvon kərtek. A mbəsak anjahay sə murkwaya, a təma uda daf pə mərak anahan cədeu a wa. ¹⁷ Kə sənən zle, pə dəḅa anahan a wa nà, a nan bəbay anahan â daf apan alay sə ngama anahan, aday i saa pa 'am su doh ana bəbay anahan, əna kə njadək anan sabay. Bəbay anahan ata a ngəman anan sabay. Kwa â ga nə a yam apan tə idə sə ayam a cədcək cədcək dəp nà, kà mbak apan sə mbəda anan way anahan a sa nes anan ata sabay.†

¹⁸ Sənən anan aday nà, man a kwanay sə tavay apan həna pa 'am a Mbərom ata aday nə winen kawa ḅəzlom ana dō sə Isəra'ila ahay sə tavay apan kwakwa ata bay. Bəzlom a tinen nà, dō ahay ta mba apan sə laman tə alay. Uko sa ban apan jan

† 12:17 Ca pə Laataanooji 25.29-34.

jan jan ata nà, tə canak anan. Aday takəðimbom luvon kà gak uda re, jiyjay uda sabay. Tə canak anan anà vəvara sə slabak apan ata re. ¹⁹Tə slənek andar sə məzləzlilen, aday tə slənek andar sa 'am a Mbərom uda re. Tə sləne andar sə dungo a Mbərom ata nà, tə jəjarak, ta gan amboh â saa jan atan 'am kula sabay, ²⁰anga way anahan a sa jan atan ata a zalan atan mægala à nga wa. Bina a jan atan, a wa: «Dowan a kə lamak anan alay anà bəzlom a anan nà, kwa â ga nə gənwaw, tiren anan tu kon aday â mac.†» ²¹Way a tinen a sə canan ata nà, kà gak atan zlawan bayak awan. Kwa Musa dukwen, kà jak: «Nen apan ni jəjar, anga zlawan u go.§»

²²Kwanay nà, kətanen itəbay. Kə tiven nə pə bəzlom a sə ngaman Siyona ata awan, winen nə wulen su doh ana Mbərom, bahay sə sifa. Wulen su doh ata nà, Urəsalima sə bagəbaga mburom ata awan. Maslay a Mbərom ahay bayak a uda tə baslay zek bay. ²³Kwanay à man sə halay nga su do a Yesu ahay tinen murkwaya a Mbərom ahay, tinen apan ti ga azar uko. Mbərom kə vindek anan sləmay a tinen à dərəwel inde à mburom. Kə hədəken pə cakay ana Mbərom, do saa gan sariya anà do ahay fok ata awan. Kə dəzlen pə cakay ana do didek aya pa 'am a Mbərom, tinen do a Mbərom sə təra atan do cəncan aya ata awan. ²⁴Ki nen ahay pə cakay ana Yesu, do sə japay anan atə Mbərom pi zek tə do ahay aday Mbərom â ban 'am wiya tə do ahay ata awan. Ki nen ahay pi mez a Yesu sə pəre

† 12:20 Ca pə Gurtaaki 19.12-13. § 12:21 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 9.19.

pə dō ahay ata awan. Mez anahan ata a đakak uko anan nə way lele sə zalay way ana mez ana Abel sə đakak uko anan ata awan.

²⁵ Kak matanan cukutok nà, gen ngatay mənjoek aday, bina ki saa təmen anan 'am ana Yesu, dō sa jak ikwen 'am həna ata awan. Kwakwa ata nà, dō ahay tə ngəmak sa pak sləmay pa 'am ana Musa bay re, winen dōwan a sa jan atan 'am a Mbərom pə daliyugo ata awan. Anga nan, tə təmak pə dəcə ahay wa bay. Mənuke dō sa pak sləmay pa 'am ana Yesu ahay nà, kak də ngəmak 'am anahan bay, winen tu dō sa nəy ahay à mburom wa ata nà, đī tan à nga à dəcə à alay anahan wa, i zalay anan ana tinen kutok bidaw? ²⁶ Kwakwa ata nà, dongo a Mbərom a bal anan daliyugo, əna həna kə zlapak, a wa: «Saray kərtek asa, ni bal anan daliyugo aday ni bal anan apan bagəbaga mburom re.*» ²⁷ 'Am anahan ata sa ja «Saray kərtek asa» ata a đakay anan nə way anahan sə ndakay ahay fok ti bal aday ti lize wa, anga aday way sa bal itəbay ata à njahay uda awan.

²⁸ Natiya, ngəruke anan anà Mbərom, anga i varak uko kon sa bal itəbay ata awan. Həruke anan nga kawa sa zlan à nga, aday dəfuko anan apan tə ajəjar a lele. ²⁹ Tə dīdek a nà, Mbərom a mənuko sa taa gan amboh ata nə winen kawa uko, aday i vak anan way a sa zlan à nga bay ataya fok.

13

Anjahay sa zlan à nga anà Mbərom

* **12:26** Ca pə Haggay 2.6.

¹ Kwanay dō ana Yesu ahay, pərihen anan azar sə pəlay zek ahay. ² Kâ sa mbədäken anan à nga wa sə təma mbəlok ahay äga kwanay bay. Dō ahay inde ta gak matanan, tə təmahak maslay a Mbərom ahay äga tinen mənjäna sa san atan nə tinen maslay a Mbərom ahay. ³ Bayiken pu dō sə dangay ahay, kawa à dangay ata nà, kwanay jiya pə kərtek awan. Bayiken pu dō sa ga dāce ahay, kawa sa ga dāce ataya nə kwanay aya re.

⁴ 'Am sə gəba zek cəna, dō ahay fok tē dəfan apan kawa ana Mbərom sa ja ata awan. Atə mungol tə uwar anahan tā ga mədigwed pi zek ahay bay. Sənen anan lele, Mbərom i gan sariya anà dō sa ga mədigwed ahay fok. Kwa dōwan aya nə mə gəba zek a coy, kwa dōwan aya nə mə gəba zek aya fan bay, Mbərom i gan atan sariya.

⁵ Kī gen ubor pə dala bay. Kâ kədiyən anan way a kwanay ahay bay, anga Mbərom a ja nà:

«Ni ca kwanay uho kula bay,

ni mbəsak kwanay kula bay re.*»

⁶ Anga nan, kuwaya i mba apan sa ja mənjäna ajəjar:

«Mbərom Fetek i mo zek hwiya,

ni jəjaran anà awan kula bay.

Do zənnen a i go təte nə maw?†»

⁷ Bayiken pu dō sa gak ikwen ahay nga kurre ataya aday, tə dākak ikwen anan ahay 'am a Mbərom. Bayiken pə anjahay a tinen aday, ta mac nə kəkəməw ata awan. Dəfen nga pə Yesu kawa ana tinen a sə dəfay ahay apan nga ata awan.

* **13:5** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 31.6, 8. † **13:6** Ca pə Jabuura 118.6.

⁸ Yesu Almasihu a nè winen kəkəməw, kwakwa, biten aday pa 'am dukwen, winen a mbəda itəbay pa sə viyviya awan. ⁹ Do a azar aya tinen apan ti tətakan anan anà do ahay nè way wiya aya aday tə cəved ahay cara cara. Tā saa lizek ikwen anan cəved a lele a anan bay. Kā saa pəken atan sləmay pə way a tinen a sa jak ikwen ataya bay, anga saa varak ikwen məgala à mivel inde nè sumor a Mbərom, bina way ana do zənzen a sa pa ata bay. Lele nè matanan, bina do sə pərahan azar anà Tawrita pə way sa pa ahay ataya nà, kà mak atan zek pə awan a ibay jiya awan.

¹⁰ Do sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ataya nà, ti mba apan sə varan way à Mbərom kawa mənuko itəbay. ¹¹ Bahay nga su do sə gədan dundo anà way anga Mbərom nà, a gədan dundo anà way aya nè anga aday Mbərom à pəsen anan ines anà do ahay. A zla anan tə mez sə way anahan a sə gədan dundo ataya, à man a Mbərom a cəncan ata awan. Zek ana gənaw a ma sla dundo ata nè ta zla anan à wulen su doh wa saa vak anan tə uko. ¹² Anga nan, Yesu dukwen a mac nè, uho à wulen su doh wa. A pak anan mez anahan, anga aday i pəsen anan ines anà do ahay, ti təra do cəncan aya pa 'am a Mbərom. ¹³ Kak matanan cukutok nà, dē pərahan azar anà cəved sə Yahuda ahay sabay. Zluko uho pə cakay ana Yesu. Tā kədey mənuko tatə winen awan. ¹⁴ Bina wulen su doh a mənuko inde sə njahay uda pə daliyugo a anan pa sə viyviya ibay. Də dəfan idé nà, anà wulen su doh a mbala a Mbərom a dī i njahay uda sə coy ata awan.

¹⁵ Iya! Həruko anan nga anà Mbərom pac pac, anga way ana Yesu sa ga ata awan. Ahəran nga a mənuko ata nà, i təra kawa way a mənuko sə varan ma sla dundo ata ite. Matanan, zambaduko anan sləmay anahan pa 'am sə dō ahay pa sə viyviya awan. ¹⁶ Gen anan sumor anà dō azar aya awan, gəzlen way a kwanay ahay tə tinen, anga way aday Mbərom a gan may dī varan ataya nà, tinen awan. Kà sa mbədəken anan à nga wa bay.

¹⁷ Dəfen anan apan anà dō sə lavak ikwen nga ahay, gen way a tinen sa jak ikwen ataya awan. Anga tinen apan ti ba kwanay sa gak ikwen nga. Tinen ti naa jan anà Mbərom way a tinen sa gak ikwen anan nga ata awan. Kak kə dəfen atan apan nà, ti ga mer su way a tinen tə ataslay mivəl awan. Kak matana bay nà, ti ga mugo, aday mer su way a tinen sa ga ata i mak ikwen zek sabay. ¹⁸ Pərihen anan azar sa gan amboh anà Mbərom anga manay. Ma san zle, ma gak way lelibay a bay. Adəka bay, a nan umo sa ga nə mer su way lele aya hwiya. ¹⁹ Nə cəce pikwen wa mə zakay a nà, gen anan amboh à Mbərom anga aday á vuro cəved sa mak ayak əga kwanay bəse.

Andav sa 'am ahay

²⁰ Mbərom a sə varan zay anà dō ahay à mivəl inde ata nà, sə slabakay anan ahay Bahay a mənuko Yesu à məke wa nə winen awan. A təra anan Bahay a pa nga su dō sa gan nga anà təman ahay fok. A mac nà, anga mənuko təman anahan aya awan. Mbərom a ban 'am tə dō ahay pa sə viyviya a nə tə mez anahan awan. ²¹ Matanan kutok, Mbərom á varak ikwen məgala, anga aday

kí gen way kawa sa nan. A ga mer su way anahan à mənuko inde tə mægala ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu, anga aday dâ təra kawa sa zlan à nga. Do ahay tē varan mazlaḅ anà Yesu Almasihu pa sə viyviya awan. Amen.

Aja 'am ahay

²² Mərak uno ahay, nə vindek ikwen ayak dferewel a anan nà, sə varak ikwen ayak mægala, aday nə vindek ikwen ayak nə mənjoek cəna coy. Matanan kutok, bənen anan 'am a anaya à mível a kwanay ahay inde lele. ²³ Sənen nà, mərak a mənuko Timote winen à dangay sabay, tə mbəsakak anan ahay. Kà sak a dəzley ahay à man uno bəse cəna, ata mi zlak ayak àga kwanay nə maya awan. ²⁴ Jen anan 'am anà məced sə egliz ahay pi zek tu do a Mbərom ahay fok. Do a Yesu ahay pə daliyugo sə Italiya fok ta jak ikwen ayak 'am re. ²⁵ Mbərom à gak ikwen sumor anahan, kwanay a fok.

Aḅan 'am wiya awan **New Testament in Mbuko (CM:mqb:Mbuko)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbuko

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mbuko

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
85377c5a-ee2b-5540-a6b5-8f8a5a729092